

Zarządzenie nr 148

**Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie
z dnia 5 października 2020 r.**

**w sprawie Kodeksu Etyki Nauczyciela Akademickiego
Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie**

Na podstawie art. 23 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 85, z późn. zm.) po zasięgnięciu opinii Senatu ZUT (uchwała nr 197 z dnia 28 września 2020 r.) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Wprowadza się Kodeks Etyki Nauczyciela Akademickiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, który stanowi załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor

dr hab. inż. Jacek Wróbel, prof. ZUT

Kodeks Etyki
Nauczyciela Akademickiego
Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie

Preambuła

Kodeks Etyki Nauczyciela Akademickiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, zwany dalej: „Kodeksem”, opiera się na podstawowych zasadach etyki, uznanych w naszym kręgu kulturowym za naturalne i powszechnie obowiązujące oraz na zapisach zawartych w Europejskiej Karcie Naukowca i Kodeksie Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych. Za podstawowe zasady etyki uznaje się poszanowanie godności człowieka oraz życia we wszystkich jego przejawach, prawdomówność, uczciwość, obowiązek przestrzegania przyjętych zobowiązań oraz uznanie prawa do wolności przekonań i prawa własności intelektualnej.

Kodeks przedstawia zasady postępowania i powinności nauczyciela akademickiego jako pracownika, badacza, dydaktyka, wychowawcy studentów i doktorantów, promotora/opiekuna naukowego, a także uczestnika życia publicznego. Kodeks definiuje kryteria dobrych praktyk i określa przewinienia etyczne w prowadzeniu pracy badawczej oraz ustanawia procedury postępowania, które należy stosować w przypadku ujawnienia nieuczciwości naukowej.

Zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, takie jak umasowienie studiów, zwiększająca się liczba naukowców, konieczność ubiegania się o granty na prowadzenie badań, ocena jakości działalności naukowej oraz konflikty interesów towarzyszące komercjalizacji wyników badań, skłaniają do zwrócenia szczególnej uwagi na nasilające się w ostatnich latach zjawiska w rodzaju grzesnościowych recenzji, plagiatów, wieloletowości, nieuzasadnionego cytowania prac i wykorzystywania do własnych celów zasobów instytucji, w których się pracuje.

Zachowywanie w nauce wysokich standardów ma zasadnicze znaczenie dla jej wiarygodności oraz społecznego autorytetu. Dbałość o autorytet oraz nieuleganie naciskom jest ważne dla zachowania przez ludzi nauki społecznego zaufania. Wartości etyczne, standardy rzetelności naukowej oraz dobre praktyki w nauce są wartościami nadrzędnymi dla naukowców, którzy muszą być świadomi swej szczególnej odpowiedzialności względem młodszych kolegów, społeczeństwa i ogółu ludzkości.

Przestrzeganie wartości etycznych i zasad postępowania etycznego jest obowiązkiem nauczycieli akademickich Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie; naruszenie tego obowiązku może stanowić uchybienie obowiązkom nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczyciela akademickiego i podlegać odpowiedzialności dyscyplinarnej na podstawie art. 275 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 85, z późn. zm.).

I Fundamentalne zasady i wartości etyczne

Nauczyciel akademicki Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie powinien szanować obowiązujące prawo oraz przestrzegać uznanych praktyk i wartości etycznych, na których opiera się integralność i wiarygodność nauki, takich jak:

- 1) sumienność w prezentowaniu celów i intencji zamierzonych lub prowadzonych badań, w przedstawianiu metod i procedur badawczych oraz interpretacji uzyskanych wyników, a także w przekazywaniu informacji na temat możliwych zagrożeń oraz dobrze uzasadnionych przewidywaniach odnośnie korzyści i możliwych zastosowań;
- 2) wiarygodność w prowadzeniu badań, skrupulatność, troska o szczegóły oraz dokładność w przedstawianiu wyników badań;
- 3) niewykorzystywanie naukowego autorytetu przy wypowiedzaniu się na tematy poza obszarem kompetencji;
- 4) obiektywizm – opieranie interpretacji i wniosków wyłącznie na faktach, sprawdzalnym rozumowaniu i danych, które są możliwe do potwierdzenia przez innych;
- 5) niezależność od zewnętrznych wpływów na prowadzenie badań, zarówno wobec zlecających badania czy ekspertyzy, jak i od wpływów ze strony politycznych, ideologicznych lub gospodarczych grup nacisku;
- 6) otwartość w dyskusjach z innymi naukowcami na temat własnych badań, uczciwe przekazywanie wiedzy naukowej ogółowi społeczeństwa;
- 7) przejrzystość dokumentowania badań naukowych gwarantująca dostępność szczegółowych danych po opublikowaniu wyników badań;
- 8) odpowiedzialność przejawiana wobec obiektów badań; badania na istotach żywych mogą być prowadzone z poszanowaniem godności człowieka i praw zwierząt, na podstawie zgody wyrażonej przez odpowiednie komisje bioetyczne;

- 9) sprawiedliwość i rzetelność w ocenie merytorycznej i etycznej pracy innych badaczy oraz w opiniowaniu i uznawaniu osiągnięć naukowych tych, którym się ono rzeczywiście należy, wyrażająca się we właściwym podawaniu źródeł i uczciwym uznawaniu ich udziału w osiągnięciach naukowych;
- 10) odwaga w sprzeciwianiu się poglądom sprzecznym z wiedzą naukową oraz praktykom niezgodnym z zasadami rzetelności naukowej;
- 11) troska o przyszłe pokolenia naukowców przejawiająca się nie tylko w staraniach o rozwój naukowy swoich uczniów, ale także we wpajaniu im obowiązujących standardów oraz norm etycznych.

II Zasady postępowania i powinności nauczyciela akademickiego

1. Postawa nauczyciela akademickiego charakteryzuje się poszanowaniem obowiązującego prawa oraz fundamentalnych, uznanych wartości i zasad etycznych.
2. Nauczyciel akademicki strzeże godności zawodu nauczyciela, zarówno w życiu zawodowym, prywatnym, jak i w działalności publicznej, łącząc godność osobistą z poszanowaniem godności innych ludzi.
3. Nauczyciel akademicki dba o dobry wizerunek oraz wykazuje lojalność wobec Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie objawiającą się w przestrzeganiu dyscypliny pracowniczej i okazywaniu wsparcia w budowaniu prestiżu Uczelni.
4. Nauczyciel akademicki krzewi i rozwija wartości etyczne w całej społeczności akademickiej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, zwłaszcza wśród studentów i doktorantów.
5. Nauczyciel akademicki pełniący funkcje kierownicze w Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie powinien stanowić wzór zachowania dla innych nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów.
6. Nauczyciel akademicki pełniący funkcje w gremiach wybieralnych Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie powinien kierować się dobrem Uczelni z poszanowaniem interesów wyborców, którzy powołali go do pełnienia tej funkcji.
7. Nauczyciel akademicki powinien wykonywać wszystkie swoje obowiązki zawodowe z zachowaniem należytej staranności wobec współpracowników i całej społeczności akademickiej.
8. Nauczyciel akademicki powinien zawsze stosować bezpieczne sposoby wykonywania pracy zgodnie z krajowymi przepisami, czyli m.in. podejmować niezbędne środki ostrożności w zakresie zdrowia, bezpieczeństwa pracy, ochrony danych i poufności.

9. Nauczyciel akademicki powinien znać strategiczne cele swojego środowiska naukowego oraz mechanizmy finansowania badań, a także zdobyć wszelkie niezbędne pozwolenia przed rozpoczęciem badań naukowych lub uzyskaniem dostępu do zapewnionych środków.
10. Nauczyciel akademicki podlega ocenie okresowej w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z zajmowanego stanowiska. Oceny dokonuje się na podstawie kryteriów jednolitych dla grup pracowników i rodzajów stanowisk.
11. Nauczyciela akademickiego w działalności badawczej i dydaktycznej cechuje samodzielność i niezależność od pozanaukowych uwarunkowań ideologicznych, politycznych lub ekonomicznych, a także przestrzeganie wysokich standardów prowadzenia badań naukowych oraz zasad dobrej praktyki naukowej.
12. Nauczyciel akademicki w badaniach naukowych kieruje się dobrem ludzkości oraz zmierza do poszerzania granic wiedzy naukowej, jednocześnie korzystając z wolności przekonań i wypowiedzi, a także wolności określania metod rozwiązywania problemów, zgodnie z uznanymi zasadami i praktykami etycznymi.
13. Nauczyciel akademicki dąży do upowszechniania i wykorzystywania swoich działań naukowych innym środowiskom naukowym oraz ogółowi społeczeństwa w taki sposób, by były zrozumiałe dla osób niebędących specjalistami, tym samym podwyższając poziom powszechnego zrozumienia nauki.
14. Nauczyciel akademicki nie narusza zasad uczciwości naukowej w badaniach naukowych, nie dopuszczając się plagiatu lub autoplagiatu, jak również fałszowania wyników badań naukowych. Jest zobowiązany do przestrzegania zasad prawa autorskiego, praw własności intelektualnej, wspólnej własności danych w przypadku badań prowadzonych we współpracy z innymi naukowcami, a także wymagań i warunków ze strony wszelkich sponsorów lub grantodawców, niezależnie od charakteru umowy.
15. Nauczyciel akademicki odznacza się cnotą tolerancji, rozumianej jako przeciwieństwo dyskryminacji ludzi ze względu na płeć, wiek, pochodzenie etniczne, narodowe lub społeczne, religię lub wyznanie, orientację seksualną, język, niepełnosprawność, przekonania polityczne oraz status społeczny bądź materialny, a także jako poszanowanie innych punktów widzenia, postaw badawczych, światopoglądów i tradycji kulturowej.
16. Nauczyciela akademickiego cechuje postawa życzliwego krytycyzmu wobec prac i koncepcji innych autorów, połączona z krytycyzmem wobec siebie i swojego dorobku naukowego oraz sprawiedliwości wyrażanej w ocenie wartości dorobku naukowego oraz postaw i poglądów innych osób.

17. Nauczyciel akademicki odznacza się poczuciem moralnej i prawnej odpowiedzialności za głoszone poglądy, interpretacje i skutki prowadzonych badań, swoje postępowanie oraz efektywne wykorzystanie pieniędzy z funduszy państwowych wobec Uczelni, grantodawców i innych organów publicznych lub prywatnych, a także, z przyczyn etycznych, wobec ogółu społeczeństwa.
18. Niedopuszczalne jest przyjmowanie przez nauczyciela akademickiego za wykonywanie swoich obowiązków naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych jakiegokolwiek korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy innej niż wynikającej z przewidzianego wynagrodzenia za wykonanie ww. obowiązków.
19. Nauczyciel akademicki unika konfliktu interesów przy ocenie osób, instytucji oraz przy ocenie projektów, wniosków i prac przeznaczonych do publikacji, a także w odniesieniu do własnej pracy naukowej. W przypadku wystąpienia takich okoliczności, nauczyciel akademicki powinien przedstawić sprawę swoim przełożonym, w celu jej rozstrzygnięcia lub zrezygnować z tych działań.
20. Nauczyciel akademicki dba o majątek i środki publiczne, którymi dysponuje jako pracownik Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, poprzez właściwe i efektywne ich wykorzystanie. Nauczyciel akademicki jest zobowiązany do przestrzegania zasad starannego i przejrzystego zarządzania tymi dobrami, w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli wewnętrznej i zewnętrznej, jeśli jest to konieczne i zgodnie z żądaniem właściwych władz.
21. Nauczyciel akademicki łączy swoją pracę naukową z dydaktyką, dba o innowacyjność metod nauczania, jasne przekazywanie wiedzy oraz aktywne uczestnictwo studentów i doktorantów w zajęciach. Rozwijają samodzielność ich myślenia, odpowiedzialność w działaniu, odwagę w podejmowaniu ryzyka i w akceptowaniu porażek.
22. Nauczyciel akademicki inspirowa i rozwija kreatywność studentów, sprzyja ich osiągnięciom naukowym poprzez budowanie konstruktywnych i pozytywnych relacji w celu określenia warunków efektywnego transferu wiedzy oraz z uwagi na przyszły pomyślny rozwój kariery tych naukowców.
23. Nauczyciel akademicki przed rozpoczęciem cyklu dydaktycznego informuje studentów i doktorantów o programie zajęć, prawach i obowiązkach związanych z uczestnictwem w zajęciach, warunkach i terminach zaliczenia lub egzaminowania oraz o kryteriach oceny uczestników zajęć.
24. Nauczyciel akademicki uznaje za niezbywalne prawo studentów i doktorantów do oceniania jego pracy dydaktycznej i postawy nauczycielskiej.

25. Nauczyciel akademicki nie podważa autorytetu i nie krytykuje działalności zawodowej innego nauczyciela akademickiego, ani nie przedstawia go w złym świetle, narażając go na utratę szacunku i inne konsekwencje służbowe.
26. Nauczyciel akademicki, który prowadzi swoje badania wraz ze studentami lub doktorantami, uwidacznia ich udział w publikacji wyników badań, a także respektuje ich partycypację w ewentualnych honorariach.
27. Nauczyciel akademicki pełniący rolę opiekuna naukowego/promotora powinien ustalić ze studentem lub doktorantem zorganizowane i regularne formy kontaktu, aby w pełni skorzystać z tych relacji. Relacje te obejmują: monitorowanie i kontrolowanie postępu wszelkich badań oraz ich wyników, uzyskiwanie informacji zwrotnych poprzez sprawozdania i seminaria, wykorzystanie tych informacji oraz prowadzenie prac według ustalonych harmonogramów, terminów wykonania, praktycznych rezultatów i/lub wyników badań.
28. Nauczyciel akademicki, który podejmuje się opracowania recenzji lub opinii, czyni to tylko w zakresie swojej specjalności, opierając się na ustaleniach naukowych, niezależnie od wpływu zlecającego na wartość merytoryczną tej recenzji lub opinii.
29. Nauczyciel akademicki powinien przeciwstawiać się – w sposób zgodny z prawem i obyczajami akademickimi – nierzetelności, nieuczciwości, nietolerancji oraz niesprawiedliwości i innym przejawom nieetycznych zachowań pracowników, studentów i doktorantów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

III Przepisy końcowe

W sytuacjach nieokreślonych postanowieniami Kodeksu nauczyciel akademicki powinien postępować zgodnie z przepisami ustawy, o której mowa w pkt 4 Preambuły, Statutem Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, uchwałami i zarządzeniami jego organów, poleceniami przełożonych oraz powszechnie uznanymi tradycjami i dobrymi obyczajami akademickimi.